

Feti Mehdiu

O ALBANSKIM PREVODIMA KUR'ANA

Kada se govori o prevodima Kur'ana uopšte a posebno na jezike naroda Evrope, treba nastojati da se spomenu svi prevodi. Preporučljivo je da se daju i detaljni podaci o tim prevodima kako bi se javnost, a posebno naučni prevodilački krugovi, upoznali sa njima. Međutim, iako nepotpuni, do sada albanski prevodi Kur'ana nisu predstavljeni u dovoljnoj mjeri.

S tom namerom ovde se osvrćemo na prevode Kur'ana na albanskom jeziku. Nadamo se da ćemo ovim dati opširnije podatke o prevodenju Kur'ana na albanskom jeziku, o prevodiocima i izdavačima. Koliko nam je poznato do sada, na prevode Kur'ana na albanskom jeziku, prvi je ukazao Filip de Tirazi ¹⁾ a kasnije i Muhamed Hamidul-lah u svom radu objavljenom u *Magal-la al afkar wa al-funun*. ²⁾

Međutim, iz iznetih podataka koje daju pomenuti sutori — iste podatke prenose i Abu Taha al-Wali, ³⁾ i Husein Đozo ⁴⁾ — ne da se videti o kakvim prevodima je reč. Naime, nije jasno da li se radi samo o pokušajima odnosno o parcijalnim ili o celokupnim prevodima Kur'ana. Isto tako, prema spisku koga daje al-Wali pozivajući se na Hamidullaha ^{1 2 3 4 5)} vrlo je nejasno predstavljeno stanje i srpskohrvatskih prevoda. Prema ovim podacima, kako stoji pod rednim brojem 12, Kur'an je preveden na "bosanski (jugoslovenski) arapskim pismom 2 puta, latinicom 9 puta i ruskim pismom (ćirilicom — F. M.) 2 puta". ⁶⁾

1. Filip de Tirazi, Hazain al-kutub, Bajrut, s. a. Najverovatnije je ova knjiga objavljena pre 1962. godine, jer Husein Đozo se na istu poziva 1962.
2. Dr Muhamed Hamidul-lah, "AL-Alman fi hidhmet al-Kur'an", u *Magal-lat al afkar wa al-funun*, 1965, Almanija (citirano prema Taha al-Wali... vidi fusnotu broj 3).
3. Taha al-Wali, Targama meani al-Kur'an al-kerim ila al-lugat al-urubijja wa al-sharkijja", *Manar al-islam*, No. 2, 1976, Abu Dhabi.
4. Husein Đozo, "Kur'an na stranim jezicima", *Glasnik VIS-a*, br. 4-6, 1962. Sarajevo.
5. Vidi fusnotu broj 2.
6. Taha al-Wali, "Targama meani al-Kur'an... "Ova lista je sastavljena abecednim redom i obuhvata 27 jezika na koje je Kur'an preveden. Ova cifra ne poklapa se sa podacima De Tirazije. Prema Tiraziju, Kur'an je preveden na 35 stranih jezika.

sak Hamidul-laha ⁸⁾ trebalo bi očekivati i bilo bi čak neophodno da se spomene i persijski prevod koji bi se u svakom slučaju našao na prvom mestu, a isto tako trebalo bi spomenuti i kineski, afganistanski, korejski itd. Korisne podatke nalazimo i u radu Huseina Đoze "Kur'an na stranim jezicima" ⁹⁾ odakle se vidi vrlo jasno da li je reč o novim prevodima ili se radi o istim prevodima u novom izdanju.¹⁰⁾ Prema spisku koga daje Hamidul-lah čitalac stiče dojam da se radi o uvek novim prevodima, te će tražiti, na primer, dva različita prevoda na srpskohrvatskom jeziku štampana ćirilicom. Ali, poznato je, da se ovde radi o jednom prevodu, Ljubibratićevom, koji je objavljen 1895., prvo izdanje, dok drugo izdanje nije kompletno nego je samo izbor iz prevoda objavljen u knjizi pod naslovom *Život i zdravlje bolesti i smrt u Koranu*, Sarajevo, 1927.

Prvi prevod Kur'ana u Evropi je latinski prevod iz 1543, koji je puna četiri veka čekao u rukopisu a zatim su došli prevodi na engleskom, francuskom, nemačkom, talijanskom itd. Međutim, prvi pokušaj prevoda na srpskohrvatski jezik javlja se tek 1819. godine, a prvi albanski prevod imamo tek sto godina kasnije tj. 1921. S obzirom na istorijske činjenice i na sudbinu koju su doživjeli balkanski narodi među kojima i albanski, koji stiče nezavisnost tek 1912. godine, ¹¹⁾ smatramo da je umesna konstatacija da je Kur'an ranije preveden na jezike naroda koji su kasnije stekli nezavisnost te su slobodno počeli naučni i kulturni razvoj u svim oblastima.¹²⁾

Sudbina prvog albanskog prevoda po mnogo čemu je slična srpskohrvatskom prevodu Kur'ana. Da odmah napomenemo da je i prvi albanski prevod rađen od strane nemuslimana, Albanaca hrišćanske veroispovesti.¹³⁾ Ovo je vrlo važno spomenuti kada je u pitanju muslimanska sredina, kao što je na primer Hercegovina i Albanija. Drugačiji je slučaj engleskog ili francuskog jezičkog područja.

Druga sličnost je u nameri s kojom su prevodioci prišli prevođenju Kur'ana. Ljubibratić kaže da "Izmirenje s muhamedancima srpske narodnosti moja je misao od 1861. godine", a od njegovog dolaska u Beograd, 1867. godine tu je misao Ljubibratić preporučivao svim srpskim vladama do 1874". ¹⁴⁾ Oafzezi se takođe zalaže da prevo-

7. Naslov bi mu u prevodu glasio: Prevod značenja Kur'ana časnog na evropske i orijentalne (istočne F.M.) jezike.
8. Njegova lista nosi naslov: Lista jezika na koje je Kur'an preveden, na svim stranama sveta i njihov broj (broj tih prevoda, F.M.).
9. Vidi fusnotu broj 4.
10. Prema tim podacima prevod Kur'ana je doživio najveći broj izdanja na engleskom jeziku — 60 izdanja, ali se radi o 9 prevoda. U radovima dr. Hamidul-laha i al-Walije ne vidi se o čemu je riječ.
11. Historia e popullit shqiptar, II, Prishtine, 1969, (drugo izdanje). Uredništvo drugog dela: Stefanag Polio, Aleks Buda — odgovorni urednik, Kristo Frasher, Jusuf Alibali.
12. Feti Mehdiu, Srpskohrvatski prevod Kur'ana, str. 42. (magistarski rad odbranjen 1977. u Beogradu, rukopis).
13. Albanski narod pripada islamskoj i hrišćanskoj religiji.
14. Dr Savo Ljubibratić — Todor Kruševac, "Prilozi za proučavanje hercegovačkih ustanaka 1857-1878. godine", Godišnjak istorijskog društva Bosne i Hercegovine, god. VII, Sarajevo, 1956 str. 185.

dom Kur'ana na albanskom jeziku ukaže "koja je ta misteriozna opnica što razdvaja, u verskom pogledu, Albance muhamedance od njihove hrišćanske braće".¹⁵⁾

Treća je karakteristika ta što i Qafzezi Kur'an nije preveo sa originala (arapskog jezika) nego je to prevod sa engleskog jezika.

Prvi prevod Kur'ana na albanskom jeziku je prevod Ila Mitka Qafzezija, 1921. godine. Qafzezi na naslovnoj strani prve sveske daje i druge podatke. Naime, on nagoveštava da se u ovom izdanju objavljuju još i dve umetničke slike i da će se prevod štampati u četiri sveske, a ova je prva sveska, prvo izdanje.¹⁶⁾ Kur'an je preveo sa engleskog prevoda od George Salea, a posvećuje Albancima koji žive u Sjedinjenim Američkim Državama.^{15 16 17) 18} Oafzezija je podstrekla na ovaj prevod studija George Salea o Arapima i islamu.¹⁸⁾

Prilikom prevođenja na albanskom je konsultovao i francuski prevod (Claud Savary, Pariz, 1782). Biografija Muhameda, objavljena ovde, pomogla je Oafzeziju da stekne jasniju predstavu o Muhamedu i islamu uopšte. On ističe da mu je ovaj francuski prevod mnogo pomogao da rešava problem "brojanje ajeta, pošto g. Sale nije upotrebio" numerisanje ajeta.¹⁹⁾ Prevodilac se s puno žara prihvatio prevođenja sa engleskog na albanski jezik ne obraćajući pažnju na to da "se te perkthyrir e Kur'anit nde gjuhe tjtater eshte gjunah i madh"^{20) 21 22 23} i istakao veliku potrebu za prevođenjem Kur'ana na albanskom jeziku jer "Ungjilli eshte kthyer shqip ka afro pesdhjet vjet"²¹⁾

Oafzezi ne pretendira da njegov prevod bude savršen već mu je želja da on bude samo početak onog prevoda koji će biti usavršen kasnije. Istakao je još i to da je svestan mogućih grešaka "jer nije prevod sa originala". Prevodilac se obraća sunarodnicima ovim pozivom: "Muhamedanci i hristijani: Da pravimo od verskih knjiga čist nacionalni problem". Dakle, ovo daje vrlo jasnu predstavu o cilju prvog prevoda na albanskom jeziku. On sa žaljenjem dodaje da je "Bog hteo da Albanci budu podeljeni na dve religije. Ali ima i drugih nacija koje su podeljene na više od dve religije".²³⁾

Po svemu sudeći, prevod je završio 10. marta 1921. godine. Prema rečima prevodioca, Kur'an je trebao da se objavi u četiri sveske, tj. da je preveo kompletan Kur'an. Obraća se čitaocima da pažljivo čuvaju sve sveske kako bi na kraju imali kompletan prevod Kur'ana.

15. Kur'ani (Kendimi) perkthyer shqip prej I.M.Q., shty pur nde Rumuni, 1921, Edicje e pare, I re, p. 3.

16. Kur'an i (Kiendimi) shqip, Plloeshti, 1921, shtypet nde kater fashikulla. Kjo eshte e I ra. Edicje e I re.

17. Ibid., Unutrašnja strana (Bashkathetareve kombetare te Shteteve te Bashkuara te Amerikes u dedikohet).

18. Tu studiju Georg Sale je objavio uz prevod Kur'ana na engleskom jeziku 1734. godine u Londonu. Njegov prevod je doživio nekoliko izdanja. Samo u Americi u periodu od 1833. do 1880. doživio je pet izdanja.

19. Kur'ani (Kendimi shqip), Plloeshti, 1921, p. 3.

20. "Da je prevod Kur'ana na strane jezike veliki greh".

21. "Jevandjelje je prevedeno na albanskom ima već pedeset godina", Ibid., p. 4.

22. Ibid., p. 3.

23. Ibid., p. 4.

Nažalost meni nije poznato šta je bilo sa drugim sveskama, ja sam u rukama imao samo prvu, ali prema rečima g. Ćerim Hadžije štampana je samo prva i druga sveska a treća i četvrta, koje je autor predviđao, nisu izašle iz štampe.²⁴⁾

Ovo je prevod Kur'ana bez komentara i kad bi se uporedio sa srpskohrvatskim prevodima moglo bi se reći da najviše liči Ljubibratićevom prevodu.²⁵⁾

U prvoj svesci je obuhvaćeno šest sura, naime od Fatihe do al-Anfal — ukupno osam džuzova.²⁶⁾ Štampan je albanskim alfabetom usvojenim na manastirskom Kongresu 1908. godine.²⁷⁾ Tokom celog prevoda (5-126 pa 24 x 16) pored Kaptina²⁸⁾ u zagradi daje i naziv sura ali neda ime sure u originalu nego samo u prevodu na albanskom. Daje sve podatke koji stoje u originalu na početku svake sure, tj. koliko ajeta ima i gde je objavljena. Nastojao je da piše invokaciju u originalu,²⁹⁾ te, naravno pošto je koristio engleski prevod, nepoznavajući original, invokacija se javlja sa izvjesnim greškama, tako da umesto: *Bismil-lahir-rahmani—rahim* imamo *Besm ellah'elrohman el rahim*. Ajeti su numerisani arapskim brojevima i počinju uvek novim redom. U fusnotama daje samo neka objašnjenja terminološke ili istorijske prirode, na primer str. 43, 103, 92 itd.

Ovaj prevod, izuzimajući stare oblike albanskog jezika koji se sada ne upotrebljavaju, je vrlo uspeo. Prevodilac dodaje na kraju uvodne reči da bi mu svaka primedba u vezi sa ovim prevodom bila korisna i "prihvatiću rado i otvorenog srca" dodaje.³⁰⁾

Na zadnjoj korici se nalaze i podaci gde se prevod štampao. Otuda se vidi da se štampao u štampariji "Konkurenca" gos. V. Dumitreskua u Ploëšt.³¹⁾ Najavljene umetničke slike su na str. 4 u kojoj se vidi Ka'ba i deo grada Mekke, i na str. 43 gde se vidi prorok Muhamed sa Halid ibn Velidom i Abu Bekrom na odlasku u Medinu. Na kraju je dat sadržaj prve sveske i spisak štamparskih grešaka koja ne prelaze preko trideset.

24. Ovom prilikom osećam prijatnu obavezu da se iskreno zahvalim gospodinu Ćerim Hadžiji u Kairu, koji je brižljivo čuvao i ustupio mi prvu svesku prevoda Kur'ana na albanski jezik. Na ce-njenim čitaocima ostaje da daju svoj doprinos na ovom polju, ako neko raspolaže sa drugim sveskama.
25. Sličnosti su ne samo u pogledu tehničke opreme nego i suštinske prirode. Razlog tome je pre svega što obojica Kur'an ne prevode sa originala i obojica su bili nacionalno-politički raspolože-ni kada su se prihvatili tog posla.
26. Džuz se sastoji od deset listova odnosno dvadeset stranica. Kur'an je podeljen na trideset džuzova.
27. Na ovom kongresu, koji je održan od 14. do 22. novembra 1908. godine u Bitolju, odlučeno je definitivno da se upotrebljava albanska azbuka koja je i danas u upotrebi. Do ovog Kongresa, albanski klubovi van matične zemlje za izdavačko-publicističku delatnost upotrebljavali su razne kombinacije grafičkih znakova za albanski alfabet. Dalje o tome: Alfabeti i gjuhës shqipe dhe Kongresi i Manastirit, Tirane, 1972.
28. T. j. glava, odnosno sura.
29. U prevodu na albanski glasi: Nde emer te fort meshirplotit Perendi. Ovo daje samo jedanput u fusnoti na str. 5.
30. Kur'ani (Kendimi shqip), p. 4. (vidi fus. 15).
31. Ploëšt je grad severno od Bukurešta.

Samo osam godina posle prvog prevoda, tj. 1929. godine javlja se drugi prevod Kur'ana na albanskom jeziku pod naslovom *Ajka e kuptimeve te Kur'ani qerimit*, u iz-

danju Vrhovnog šeriatskog veća u Skadru.³²⁾ Ovaj prevod, mada je i on nekompletan, koliko sam uspeo naći u privatnim bibliotekama obuhvata 1092 stranice (23 x 15). Izašao je u sveskama.

I sveska, str. 1-24, sadrži samo suru "Fatihā".³³⁾

II sveska, str. 25-207, sadrži drugu suru ali ne celu.

III sveska, str. 209-450, sadrži nastavak druge sure do kraja.

IV sveska, str. 451-700, sadrži celu treću suru.

V sveska, str. 701-964, sadrži celu četvrtu suru.

VII sveska, str. 965-1092 (do strane koju sam imao priliku pregledati) sadrži petu suru (Al-Maide), ali ne do kraja, samo do ajeta br. 76.

Ovaj prevod sa opširnim komentarom rađen je, kako se može utvrditi putem poređenja, po uzoru na komentar Kur'ana od čuvenog Fahrudin Razija³⁴⁾ a istim komentarom se služio i Karabeg prilikom svoga rada.

Albanski autori³⁶⁾ ovog prevoda i komentara u mnogome su skratili Razijin komentar jer bi ih dosledno sprovođenje njegovog komentara odvelo vrlo daleko.³⁷⁾ * Pri komentarisanju, imali su u vidu stepen obrazovanja svojih čitalaca pa su se prema tome orijentisali, kako ćemo kasnije videti i u načinu pisanja arapskog teksta. Dok kod prvog prevoda nismo imali originalni tekst Kur'ana, ovde prevodioci daju to dvostruko. Na početku, naime do stranice 452, daju prvo arapski tekst Kur'ana, prevod a zatim sledi podnaslov "Spjegime"³⁸⁾ u kome se ponekad ponavlja neki deo ajeta koji se komentariše, ili se pak ubaci dopunski ajet iz neke druge sure koji je sadržajno vezan za taj ajet. (Uporedi naprimer str. 8). Prevodioci navode podatke gde je koja sura objavljena i koliko ajeta ima. Izuzetak čine u prvoj suri (Fatihā) za koju ne navode koliko ajeta ima, ali se po njihovoj interpunkciji vidi da ih ima 6. Naslov sure daju i u originalu na primer:

ali ne daju prevod sureta kako to čini

I. M. Oafzezi.

Kasnije, naime od stranice 452, pored arapskog teksta Kur'ana donese i transliteraciju teksta albanskom azbukom. Najverovatnije je da su na ovaj način omogućili

32. *Ajka e kuptimeve te Kur'ani qerimit*. Shkoder, 1929, 1930, Shtypshkroja "Ora e Shkodres". U lexue, u shqyrtue e u pelqye prej Keshillit te Naltes te Sheriatit. (Pročitano, razmatrano i odobreno od Višeg Seriatskog Veća).
33. U originalu nisu naznačene sveske nego smo to mi činili radi lakšeg orijentisanja.
34. *Tafsir al-kabir li al Imam Muhammed ar-Razi...* Asitane, 1294 h. (1876). Ovaj komentar Kur'ana je u osam tomova a ima preko 6000 stranica. Uporedi str. 134-226, tom. I.
35. *Kur'an*, Mostar, 1937, str. 5. (preveo H. A. Karabeg).
36. Ne piše ko je autor. Ima mišljenja da je to radila grupa autora, ali prema rečima I. V. Ismaila ovaj prevod sa komentarom je radio Ibrahim Dalliu, inače poznat po njegovim radovima ove vrste. *Dalliu* i u se takođe bavio i humorom.
37. Samo suru *Fatihā* Razi komentariše na više od stotinu stranica. (Up: *Tafsir-i kebir...*, I, pp. 134-226).
38. T. j. objašnjenja.

široj masi da se upozna i sa arapskim tekstom, u transliteraciji, kao što je radio i Šukrija Alagić u svom prevodu Kur'ana.³⁹⁾

U komentaru se ponekad pozivaju i na mišljenje Bejdavije.

I pored toga što su dali arapski tekst Kur'ana, ovaj prevod i komentar ostali su ispod nivoa naučnog prevoda. Nepraktičan je za one čitaoce koji bi željeli da uporede ovaj prevod sa drugim prevodima ili sa originalom jer nisu dati numerisani ajeti.

Pojedine reči objašnjavaju u fusnotama i daju uputstva čitaocu kao naprimer na str. 485, autor obaveštava čitaoca gde može da nađe detaljnije informacije o nekom problemu i slično. Dakle, fusnote se ne odnose na neki komentar prevoda.

S druge strane, u ovom prevodu nailazimo i na krupne nedostatke tehničke prirode. Naime, str. 208, 322, 323, 326, 327, 334, 335. bile su stranice gde je ispušten tekst, što u svakom slučaju čini da se gubi kontinuitet prevoda i komentara. Pored pomenutih, u izvesnoj meri sistematskih prevoda Kur'ana, na albanskom postoji još jedan, također nekompletan prevod koga je dao hafiz Ali Korča.⁴⁰⁾ No, o ovom ćemo govoriti drugom prilikom zbog zasad nepotpunih podataka o njegovom prevodu.

Na albanskom jeziku, pored ovih prevoda objavljenih kao posebna izdanja, postoje drugi prevodi objavljeni po časopisima ili verskim udžbenicima.⁴¹⁾ Smatramo za shodno da se osvrnemo, sa bibliografskog aspekta, na prevod Kur'ana objavljen u časopisu *Kultura Islame*.⁴²⁾ Ovde nismo u stanju dati celokupne podatke, ali ipak smatramo da je korisno izneti makar i one podatke do kojih smo do sada mogli doći.⁴³⁾

Prevod Kur'ana nalazimo u sledećim brojevima pomenutog časopisa:

Kultura Islame, No. 12, Tirane, 1942, pp. 341-347. Preveden je i komentarisano samo 177. ajet iz sure *al-Bakara*.

No. 11, Tirane, 1943, pp. 174-179. Prevedena je i komentarisana sura *Kaf*. Nagoveštava se da sledi nastavak.

No. 12, Tirane, 1943, pp. 206-209. Nastavak je komentara od prošlog broja a uz to ima i druge ajete kao ilustraciju. Ovde imamo potpis inicijalima H. SH.⁴⁴⁾

No. 7-8, Tirane, 1944, pp. 173-179. Ima prevod 12, 13 i

39. EĶ-Kur'anul Hakimu — Kur'an Mudri, I, 1926; II, 1927; III, 1932; IV, 1934. Preveo sa arapskog Šukrija Alagić.

40. Hafizi Ali Korča je i autor jedne arapske gramatike i mevluda na albanskom jeziku. Takođe je preveo Hajjama na albanski i objavio je uz prevod i originalni tekst persijskih rubalja. Saradivao je i na časopisu *Kultura Islame*, itd.

41. Posljednje 22 sure bile su nekoliko puta prevedene i objavljene po verskim udžbenicima.

42. *Kultura Islame*, E. permuajshme fetare, letrare, ditunore, artistike (mesečnik za pitanje vere, književnosti, nauke i umetnosti). Organ i komitetit Musliman SHqiptar. Drejtor pergjegjes: S. Bega, Redaktor: SH. Putra (27 x 19).
Drejtimi: *Kultura Islame* — Tirane.
U ovom časopisu neko vreme imamo posebnu rubriku "Stranica tefsira".

43. Iskrenu zahvalnost dugujem Sejdi Simnici koji mi je od sveg srca pomogao na prikupljanju ovih podataka.

44. Prema broju 9 od 1944. godine istog časopisa jasno je on Haki Sharofi.

14 ajeta iz sure *al-Mu'minun*, ali prevod nije potpisan.

No. 9, Tirane, 1944, pp. 242-247. Prevedena je i komentarisana sura "al-Beled". Ovde imamo puni potpis Haki Sharofi.

No. 10, Tirane, 1944, pp. 272-277, Prevedeni su i komentarisani ajeti 45, 46, 47 i 60, iz sure al-Anfal. Nije potpisano.

No. 11, Tirane, 1944, pp. 296-298. Prevedeni su i komentarisani ajeti 1-6 iz sure ad-Duhan. Nije potpisano.

Kako se može videti iz časopisa *Kultura Islame*, ovde nemamo sistematski prevod Kur'ana, nego je to više tematski prevod pojedinih ajeta iz raznih poglavlja. To se vrlo jasno vidi iz sadržaja komentara i njegove orijentacije. Da bismo se u ovo uverili, dovoljno je da uporedimo prevod i komentar u broju 10, 1944, p. 272.

Iako u nekim brojevima časopisa prevod i komentar nisu potpisani, najverovatnije je da je autor svih ovih prevoda Haki Sharofi. Sharofi daje originalni tekst Kur'ana arapskim pismom zatim prevod a tek posle dolazi opširan komentar. Ovaj komentar je dopunjen i drugim ajetima ili hadithima.

Ova dva poslednja prevoda imaju preopširan komentar, a što se tiče samog prevoda, tu autori nisu uvek nalazili adekvatne izraze, nego su upotrebljavali, ponekad, nekoliko reči za jednu arapsku reč. Ostavljajući na strani izvesne greške i imajući u vidu objektivne okolnosti, period kada su se javili ovi prevodi, treba priznati da je ovim učinjen znatan doprinos orijentalnim studijama.

Prema onome što je do sada rečeno, možemo kao zaključak izneti sledeće. Do sada imamo tri prevoda Kur'ana na albanskom, nekompletna, i to:

1. Prevod od Ili Mitko Oafzrija obuhvaća osam džuzova (samo prva sveska koju sam imao u rukama).⁴⁵⁾ Prevod je bez komentara.

2. Prevod u izdanju Vrhovnog Šerijatskog Veća u Skadru, koji obuhvata 5 džuzova. Prevod ima opširan komentar.

3. Prevod od hafiz Ali Korče obuhvata 2000 stranica^{45a)} ali ne možemo reći dokle je prevodio jer nismo našli kompletan prevod.

Zatim imamo tematski prevod i komentar Kur'ana objavljen u *Kultura Islame*, i u najnovije vreme imamo takođe pokušaj tematskog prevoda sa komentarom koji se već nekoliko puta pojavio u tromesečnom prištinskom časopisu *Edukata Islame*.⁴⁶⁾

45. Vidi fusnotu br. 26.

45—a.

Ovaj podatak dao je sam prevodilac H. Ali Korca, na kraju svog mevluda.

46. *Edukata Islame*, tromesečni časopis. Organ je Udruženja ilmije SRS u Prištini. Prvi broj je izašao 1971. godine. Do sada se pojavilo 20 brojeva, Glavni i odgovorni urednik, od početka je Sherif Ahmeti.

S U M M A R Y

This article deals with the translations of Kur'an into Albanian language. The first translation appeared too lately in 1921. It was translated by Ila Mitke Oufzezija a non-muslim. He translated it from English and dedicated it to the Albanians who lived in USA. It is interesting to mention that the translation was printed in Ploesti (Rumania).

The second translation was edited by the Supreme Shariyat Council in Skadar and as its source served the commentary of Fahrudin Razi. The author of the article turns also to the other fragmentary translations of Kur'an into Albanian language.